

Norsk Ornitologisk Forening, avd. Oslo og Akershus

NOF OA
Postboks 1041 Sentrum
0104 OSLO
Org.nr. 975 615 308

Statsforvalteren i Oslo og Viken
Postboks 325
1502 Moss
sfovpost@statsforvalteren.no

leder@oa.birdlife.no
Medlemsrelatert: medlem@oa.birdlife.no
Økonomisk: kasserer@oa.birdlife.no
Vernesaker: naturvernkontakt@oa.birdlife.no
oa.birdlife.no

Vår ref.: 601

Deres ref.: 2020/38531

Dato: 27. mars 2021

Klage på klare brudd på vilkår i dispensasjon gitt til Rullestadvann-Midtsjøvann senkningslag av Statsforvalteren i Oslo og Viken for opprydding av vegetasjon i bekkeløp i Rullestادتjern naturreservat

NOF OA (Norsk Ornitologisk Forening, avd. Oslo og Akershus) viser til brev av 29.01.2021 fra Statsforvalteren i Oslo og Viken til Rullestadvann-Midtsjøvann senkningslag. I brevet gis det dispensasjon fra bestemmelser i verneforskriften for naturreservatet til fjerning av enkeltrær og vegetasjon i og over bekk.

Innledning

Rullestادتjern ble vernet som naturreservat 02.10.1992, og formålet med vernet er å bevare et viktig våtmarksområde med vegetasjon, fugleliv og annet dyreliv som naturlig er knyttet til området. I reservatet er det strenge bestemmelser for hva som er tillatt av tiltak og aktivitet. All vegetasjon i vann og på land er vernet mot enhver form for skade og ødeleggelse. Videre må det ikke iverksettes tiltak som kan endre de naturgitte forhold, slik som uttak, oppfylling, planering og lagring av masse. Det er gjort et unntak fra vanlige vernebestemmelser ved at forvaltningsmyndigheten (altså Statsforvalteren) kan gi tillatelse til opprensning og nødvendig vedlikehold av hovedløpet til Åråsbekken.

Et viktig mål med å sikre et våtmarksområde som naturreservat er at de naturlige prosessene i størst mulig grad skal foregå uforstyrret av mennesker. Det skal tungtveiende grunner til for å fravike dette prinsippet, særlig i et våtmarkssystem som er tilnærmet intakt. At bekker med utløp i Rullestادتjern får økt vannføring for eksempel ved vårflom eller i perioder med mye regn er en del av den naturlige dynamikken i et våtmarkssystem og positivt for biomangfoldet. At noe dyrka mark dermed oversvømmes en kort periode enkelte år må kunne godtas i et reservat, og er sikkert mulig å få kompensert.

Dette er nødvendig å ha som bakgrunn når man skal ta stilling til søknader om dispensasjon fra verneforskriftene for å gjøre tiltak/inngrep i reservatet.

Om søknad og dispensasjon for å rydde opp i vegetasjon langs Åråsbekken

Grunneiere organisert gjennom et senkningslag har søkt om å få rydde opp i trær og vegetasjon i og over bekkeløp i Rullestادتjern naturreservat. Det framgår av Statsforvalterens brev at det allerede ved fire tidligere anledninger er gjennomført vedlikehold på grunn av utglidninger, gjengroing og opprydding etter beveraktivitet. Dette er i seg selv oppsiktsvekkende, og burde mane til forsiktighet med å gi nye dispensasjoner. Det hevdes videre at «Vannføringen er i nedbørrike perioder vesentlig større enn kapasiteten i vassdraget.» Dette er en underlig forståelse av dynamikken i et vassdrag, der vannføringen nødvendigvis vil variere med nedbør og snøsmelting. At bekkene i perioder flommer over, betyr ikke at kapasiteten er for dårlig, men at arealer inntil bekkene får tilførsel av næring/gjødsel som er positivt for kantvegetasjon og dyreliv langs breddene. At erosjonen vil bli mindre med økt vanngjennomstrømming, slik det også framgår av brevet, er en påstand som savner dokumentasjon. Elvebredder med vegetasjon i/inntil elva, som gir kantene en rufsete og variert struktur, vil tvert imot bremse vannet og redusere erosjonsprosessen.

Vi kan heller ikke se at forekomst av bever i et naturreservat er spesielt problematisk eller konfliktylft når formålet med vernet er å bevare et viktig våtmarksområde samt vegetasjon, fugleliv og annet dyreliv som er naturlig knyttet til området. Tvert imot må det være positivt at bever, som er naturlig hjemmehørende i norsk natur, formerer seg og opprettholder en livskraftig bestand i reservatet.

Statsforvalteren har etter en samlet vurdering av søknad, verneforskrift og dispensasjonsbestemmelsen (punkt VI i forskriften), valgt å innvilge dispensasjonssøknaden, men på konkrete og strenge vilkår. Det gis **kun** tillatelse til opprydding av enkelttrær og vegetasjon **i og over bekkeløp** (vår utheving). Det er presisert at kantsona til bekken skal opprettholdes, og at det kun er enkelttrær og annen vegetasjon som ligger over bekkeløpet og som kan gi oppdemming som kan fjernes. Videre er det spesifisert at bruk av maskin må holdes til et minimum, og skje på frossen mark slik at vegetasjonen skånes. Det forutsettes også at den som gjennomfører tiltaket er godt kjent med verneforskriften og miljøforsvarlige teknikker.

Omfattende brudd på vilkårene i den gitte dispensasjonen

Til tross for den tydelige og klart begrensede dispensasjonen har senkningslaget foretatt omfattende desimering av vegetasjon som har gått langt utover de vilkår som Statsforvalteren har satt. Langs hele bekken fra munningen og ut mot jordet i nordøst, er all *kantvegetasjon fjernet* i en 3–5 m brei stripe over en strekning på 300 meter. Det er mulig dette er gjort for å forebygge at bever etablerer seg her, men det eneste treet som entreprenør lot stå igjen – ei flott staselig bjørk – ble da det eneste beveren kunne arbeide med (se bilder). Treet ble kort tid etter felt med motorsag av grunneier. Gjentatte besøk på stedet viser at beveren bare tar andre trær istedenfor de som er felt, altså har fjerning av vegetasjon ingen reell virkning annet enn at det risikerer å påvirke biomangfoldet negativt.

Videre er takrør tatt ut i et 100 m² stort område inne i reservatet, på nordsiden av bekken inn mot skogen. Området går nesten helt fram til bekkeutløpet, og den delen av sivskogen som utgjorde kantsonen mot bekken er borte (se bilder). Stubbmarka etter takrørutttaket er formidabel. I tillegg er et mindre parti i nord/vest ved bekkens utløp berørt. Argumentet fra grunneierne for å gjøre dette er at denne vegetasjonen likevel vil bli slått ned av maskiner. Det er nå laget en stor «vegtrasé» gjennom hele reservatet for å gjøre framkommelighet mulig for de maskinene som skal brukes til bekkerenssk. Dette er et hårreisende eksempel på at entreprenør tar seg til rette og fullstendig overkjører de premisser som er lagt i tillatelsen. NOF OA vil hevde at det er fullt mulig å fjerne virke som ligger i og over bekkeløp for hånd. På denne måten kunne også kantvegetasjonen vært spart.

En trasé er også brøytet gjennom skogen på nordsiden, helt rundt langs Åråsbecken og inn i sivskogen på østsiden. Takrøret som er fjernet skal angivelig brukes til å lage bikuber av. Det virker altså som grunneierne tror de kan høste av det som befinner seg av vekster inne i reservatet. Verneverdiene settes til side for en tradisjonell jordbrukstankegang.

En slik omfattende fjerning av vegetasjon i et naturreservat delvis opprettet på grunn av verdifull vegetasjon vernet mot enhver form for skade, må betegnes som fullstendig uakseptabelt og et klart brudd på verneforskriften. Det vil dessuten ta lang tid før trær, busker og takrør vokser opp igjen og kan nærme seg et stabilt og fungerende økosystem. Et tredje moment er at en slik rase-ring av bekkeskråningene og arealet innenfor gjør kantsonene ustabile og veldig utsatt for erosjon ved snøsmelting eller perioder med mye nedbør. Trær og busker, takrør og siv binder jord, og å opprettholde kantsoner langs vassdrag er et viktig tiltak for å hindre forurensning og erosjon. Robuste og stabile kantsoner er i denne sammenheng en nøkkelfaktor.

Det er også gjort utstrakt, maskinell bekkerensking med den følge at viktig bunnssubstrat er fjernet. Organisk materiale på elvebunnen utgjør avgjørende habitat for larver av vannlevende organismer som vårfluer, døgnfluer og steinfluer, som er viktig mat for fisk og andre dyr.

Sanksjoner

Senkningslaget har på ingen måte vist det ansvar Statsforvalteren har lagt til grunn i sitt dispensasjonsvedtak. Dispensasjonen må derfor trekkes tilbake med umiddelbar virkning. NOF OA mener at de grove bruddene på de gitte vilkårene også kvalifiserer til bøter, ikke minst for å statuere et eksempel på hva et reservatvern medfører av forpliktelser. Senkningslaget bør videre *fratas enhver rett til å gjøre tiltak i reservatet* også om det er i samsvar med verneforskriften.

Det hører også til saken at senkningslaget har søkt om, og fått tillatelse til, utvidet jakttid på bever i naturreservatene Rullestadtjern, Midsjøvann og Nærevann i Nordre Follo kommune for årene 2021 og 2022. Senkningslaget søkte om, og fikk innvilget, tilsvarende utvidet jakttid på bever også i 2019.

Verneforskrift og forvaltning

Verneforskriftens kapittel VI, som gir Statsforvalteren myndighet til å tillate omfattende tiltak som primært fremmer jordbruk på bekostning av biologisk mangfold og opprettholdelse og utvikling av økosystemer, praktiseres i dag på en uheldig måte. I stedet for å la prosessene i reservatet utvikle seg naturlig, for eksempel ved at bever får opprettholde sin aktivitet, at kantsoner og kantvegetasjon bevares (jf. vannressurslovens § 11) og at bekkeløp ikke blir kanalisert, men får utvikle seg til et naturlig, variert og artsrikt økosystem. Det er heller ingen tvil om at varierte og intakte bekker gir mindre erosjon og dessuten demper flom. At enkelte arealer flommer over i korte perioder vår og høst må absolutt kunne aksepteres i et våtmarksreservat, og vil dessuten gi gode næringsforhold for fugl på trekk.

Hvis man hele tiden får dispensasjon, både til hogst og utvidet jakt, mener vi at verneforskriften uthules, noe som vi mener er svært uheldig. Senkningslagets fjerning av vegetasjon er etter vårt syn rent hærverk på Rullestadtjern naturreservat, og det ser for oss ut til at hensikten er å minimere levevilkårene for en naturlig hjemmeværende art i reservatet, nemlig bever.

Med de grove overtramp av dispensasjonen for opprydding av vegetasjon som allerede er gjort mener vi at den utvidete jakttillatelsen må ses i sammenheng med dispensasjonen til opprydding av vegetasjon i Rullestadtjern naturreservat, og at dispensasjonen til utvidet beverjakt (gitt 27.01.2021, deres ref. 2019/20509) må *trekkes øyeblikkelig tilbake med oppsettende virkning*.

NOF OA ber om at det foretas en grundig vurdering og evaluering av dagens praksis og forvaltning av verneforskriften for Rullestad tjern naturreservat. Det ser også ut til å være behov for å gjennomgå verneforskriften med tanke på en revisjon i tråd med moderne naturverntankegang og et økosystemperspektiv i stedet for et jordbrukspreget tankesett.

Vennlig fuglehilsen

Håkan Billing
leder

Jan Olav Nybo (signatur)
naturvernkontakt

08.02.2021.

Fra dispensasjonen: *Statsforvalteren gir dispensasjon til fjerning av enkelttrær og vegetasjon i og over bekkeløp i Rullestad tjern naturreservat.*

Her er mye mer fjernet enn det dispensasjonen tillater.

04.03.2021.

Fra vilkårene i dispensasjonen: *Det gis kun tillatelse til å fjerne enkelttrær og annen vegetasjon som ligger over bekkeløpet og som gir muligheter for oppdemming.*
Her er all vegetasjon inntil bekkeløpet fjernet.

04.03.2021.

Fra vilkårene i dispensasjonen: *Det gis ikke tillatelse til ytterligere opprensning.*

Store mengder siv og takrør er fjernet, uten at det er nevnt i dispensasjonen. Bildene viser ikke hele arealet, som er på rundt 100 m².

04.03.2021.

Fra vilkårene i dispensasjonen: *Tiltaket skal gjennomføres så skånsomt som mulig og ta hensyn til naturverdiene.*

Kun ett stort tre, en bjørk, sto igjen etter hogsten. Det var det eneste treet beveren nå hadde å gnage på.

17.03.2021.

Det siste treet ble felt med motorsag.